

Τα νέα δεδομένα στην ανάλωση κεφαλαίου και τα τεκμήρια διαβίωσης

Του Γιώργου Δαλιάνη, με τη συνεργασία του Γιάννη Αρτσίτα (Senior Accountant – Φορολογία Φυσικών Προσώπων)

Με το ν.820/78 θεσπίσθηκαν τα τεκμήρια διαβίωσης ως ένας (έμμεσος) τρόπος φορολόγησης. Από τότε μέχρι και σήμερα έχουν αλλάξει τρεις κώδικες φορολογίας εισοδήματος οι οποίοι συμπληρώθηκαν ή τροποποιήθηκαν με εκατοντάδες νόμους. Σήμερα είναι σε ισχύ, για το μη παραγεγραμμένο έτος 2013 (1/1/2013-31/12/2013) οι διατάξεις των άρθρων 15,16,17,18,19 του ν.2238/1994. Για τα έτη 2014 και εφεξής έχουν ισχύ οι διατάξεις των άρθρων 29,30,31,32 και 34 του ν.4172/2013.

Με τις διατάξεις των άρθρων 30 – 34 του ν.[4172/2013](#) θεσπίζεται εναλλακτικός τρόπος υπολογισμού της ελάχιστης φορολογίας όταν το τεκμαρτό εισόδημα του φυσικού προσώπου είναι υψηλότερο από το συνολικό εισόδημά του. Το τεκμαρτό εισόδημα υπολογίζεται με βάση τις αντικειμενικές δαπάνες διαβίωσης και τις δαπάνες απόκτησης περιουσιακών στοιχείων του φορολογούμενου και των εξαρτώμενων μελών του, σύμφωνα με τα [άρθρα 31](#) και [32](#). Με το [άρθρο 33](#) ορίζονται οι περιπτώσεις στις οποίες δεν εφαρμόζεται η ετήσια αντικειμενική δαπάνη και η δαπάνη απόκτησης περιουσιακών στοιχείων. Εάν το συνολικό δηλωθέν εισόδημα, το οποίο προσδιορίζεται από τις τέσσερις κατηγορίες (πηγές) ακαθάριστων εισοδημάτων του [άρθρου 7](#) του ΚΦΕ, είναι μικρότερο του τεκμαρτού εισοδήματος (αντικειμενικές δαπάνες και δαπάνες απόκτησης περιουσιακών στοιχείων), τότε η διαφορά που θα προκύψει θα φορολογηθεί εκτός και αν καλυφθεί ή περιορισθεί με ανάλωση κεφαλαίου που αποδεδειγμένα έχει φορολογηθεί κατά τα προηγούμενα έτη ή νόμιμα έχει απαλλαγεί από το φόρο.

Για τον προσδιορισμό του κεφαλαίου αυτού ανά έτος, από τα πραγματικά εισοδήματα που έχουν φορολογηθεί ή νόμιμα απαλλαγεί από το φόρο, τα οποία προκύπτουν από συμψηφισμό των θετικών και αρνητικών στοιχείων αυτών. Αν δεν υπάρχουν δαπάνες με βάση το άρθρο 31 ή αν το ποσό τους είναι μικρότερο από τις τρεις χιλιάδες (3.000) ευρώ προκειμένου για άγαμο και πέντε χιλιάδες (5.000) ευρώ προκειμένου για συζύγους, το ποσό που πρέπει να εκπέσει προσδιορίζεται με βάση την κοινωνική, οικονομική και οικογενειακή κατάσταση των φορολογουμένων και τις αποδεδειγμένες δαπάνες διαβίωσής τους και σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να είναι κατώτερο των τριών χιλιάδων (3.000) και πέντε χιλιάδων (5.000) ευρώ, αντίστοιχα.

Σε περίπτωση χωριστών δηλώσεων συζύγων, το ποσό της δαπάνης του προηγούμενου εδαφίου δεν μπορεί να είναι κατώτερο των τριών χιλιάδων (3.000) ευρώ για κάθε σύζυγο.

Αναλυτικότερα:

Οι αντικειμενικές δαπάνες και υπηρεσίες (άρθρο 31 Κ.Φ.Ε.) είναι οι ακόλουθες:

α) Η ετήσια αντικειμενική δαπάνη, με βάση τα τετραγωνικά μέτρα της ιδιοκατοικούμενης ή μισθωμένης ή της δωρεάν παραχωρούμενης κύριας κατοικίας, καθώς και των βοηθητικών χώρων αυτής.

β) Η ετήσια αντικειμενική δαπάνη, που εκτιμάται με βάση τα τετραγωνικά μέτρα μιας ή περισσότερων ιδιοκατοικούμενων ή μισθωμένων ή δωρεάν παραχωρούμενων δευτερευουσών κατοικιών, καθώς και των βοηθητικών χώρων αυτών,

γ) Η ετήσια αντικειμενική δαπάνη επιβατικού αυτοκινήτου ιδιωτικής χρήσης.

δ) Η ετήσια αντικειμενική δαπάνη που καταβάλλεται για ιδιωτικά σχολεία στοιχειώδους και μέσης εκπαίδευσης.

ε) Η ετήσια αντικειμενική δαπάνη που καταβάλλεται για οικιακούς βοηθούς, οδηγούς αυτοκινήτων, δασκάλους και λοιπό προσωπικό.

στ) Η ετήσια αντικειμενική δαπάνη με Βάση σκάφη αναψυχής ιδιωτικής χρήσης, κυριότητας ή κατοχής.

ζ) Η ετήσια αντικειμενική δαπάνη για αεροσκάφη, ελικόπτερα και ανεμόπτερα κυριότητας ή κατοχής.

η) Η ετήσια αντικειμενική δαπάνη, δεξαμενής κολύμβησης που προκύπτει για τον κύριο ή κάτοχο αυτής,

θ) Η ελάχιστη ετήσια αντικειμενική δαπάνη του φορολογουμένου που ορίζεται σε τρεις χιλιάδες (3.000) ευρώ προκειμένου για τον άγαμο και σε πέντε χιλιάδες (5.000) ευρώ για τους συζύγους που υποβάλλουν κοινή δήλωση, εφόσον δηλώνεται πραγματικό ή τεκμαρτό εισόδημα.

Οι δαπάνες απόκτησης περιουσιακών στοιχείων είναι οι ακόλουθες:

α) Η ετήσια δαπάνη που καταβλήθηκε για αγορά ή χρηματοδοτική μίσθωση:

- αυτοκινήτων,
- δίτροχων ή τρίτροχων αυτοκινούμενων οχημάτων,
- πλοίων αναψυχής και λοιπών σκαφών αναψυχής,
- αεροσκαφών και
- κινητών πραγμάτων μεγάλης αξίας, πάνω από 10.000 ευρώ.

β) Η ετήσια δαπάνη που καταβλήθηκε για αγορά:

Επιχειρήσεων ή σύσταση ή αύξηση του κεφαλαίου ατομικών επιχειρήσεων ή νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων κάθε μορφής.

γ) Η ετήσια δαπάνη που καταβλήθηκε για αγορά ή χρονομεριστική ή χρηματοδοτική μίσθωση:

- ακινήτων ή
- ανέγερση οικοδομών ή
- κατασκευή δεξαμενής κολύμβησης

Ως τίμημα αγοράς λαμβάνεται το ποσό της συνολικής επιβάρυνσης, όπως προκύπτει από τα οικεία πωλητήρια συμβόλαια, εκτός εάν από έλεγχο προκύπτει μεγαλύτερο ποσό, οπότε λαμβάνεται υπόψη αυτό.

δ) Η ετήσια δαπάνη που καταβλήθηκε για χορήγηση δανείων προς οποιονδήποτε.

ε) Η ετήσια δαπάνη που καταβλήθηκε για:

- δωρεές,
- γονικές παροχές ή
- χορηγίες χρηματικών ποσών,

Εφόσον υπερβαίνουν ετησίως τα 300 ευρώ

Εξαιρούνται οι δωρεές προς:

Δημόσιο, δήμους, δημόσια νοσοκομεία, κοινωνοφελή ιδρύματα κλπ.

στ) Η ετήσια δαπάνη που καταβλήθηκε για:

Απόσβεση δανείων ή πιστώσεων οποιασδήποτε μορφής, πλέον του ποσού των οικείων τόκων και τυχόν τόκων υπερημερίας.

Πως προσδιορίζεται το υπόλοιπο προς ανάλωση κεφάλαιο ανά χρονικές περιόδους σύμφωνα με τις τότε ισχύουσες διατάξεις:

Για τα οικ. έτη 1981-1988

Από το σύνολο των δηλωθέντων εισοδημάτων αφαιρούνται οι πραγματικές δαπάνες του φορολογούμενου καθώς και ο αναλογούν φόρος του έτους.

Για τα οικ. έτη 1989-1992.

Από το σύνολο των δηλωθέντων εισοδημάτων γίνεται αφαίρεση του μεγαλύτερου ποσού μεταξύ των τεκμαρτών και πραγματικών δαπανών συν τον αναλογούν φόρο.

Για τα οικ. έτη 1993-2003

Με την ψήφιση του ν.2065/1992 ορίστηκε ένα πλαφόν 1.000.000 δρχ ως το ελάχιστο ποσό διαβίωσης. Επομένως αν τα τεκμήρια είναι κάτω από αυτό το ποσό, τότε από τα δηλωθέντα εισοδήματα αφαιρείται το ποσό του 1.000.000 δρχ. Πάντως και σε αυτή την περίπτωση, αν ο έλεγχος κρίνει πως οι πραγματικές δαπάνες που αναγράφονται στη φορολογική δήλωση συν τον αναλογούν φόρο είναι μεγαλύτερες από το ποσό των τεκμηρίων ή από το ελάχιστο πλαφόν, τότε ο έλεγχος δύναται να αφαιρέσει τις πραγματικές δαπάνες.

Για τα οικ. έτη 2004-2010.

Εφόσον οι αντικειμενικές δαπάνες διαβίωσης είναι μεγαλύτερες από το ποσό των 2.900€, όπου έχει οριστεί ως ελάχιστο ποσό διαβίωσης, τότε από το συνολικό δηλωθέν εισόδημα αφαιρείται το ποσό των τεκμαρτών δαπανών. Σε διαφορετική περίπτωση γίνεται αφαίρεση των πραγματικών δαπανών που προκύπτουν από τη φορολογική δήλωση συν τον αναλογούν φόρο.

Για τα οικ. έτη 2011 και μετά.

Εφόσον οι αντικειμενικές δαπάνες διαβίωσης είναι μεγαλύτερες από το ποσό των 3.000€ για άγαμο ή 5.000€ για έγγαμο, όπου έχει οριστεί ως ελάχιστο ποσό διαβίωσης, τότε από το συνολικό δηλωθέν εισόδημα αφαιρείται το ποσό των τεκμαρτών δαπανών. Σε διαφορετική περίπτωση γίνεται αφαίρεση των πραγματικών δαπανών που προκύπτουν από τη φορολογική δήλωση συν τον αναλογούν φόρο.

Θα πρέπει να τονιστεί πως ο φορολογούμενος προκειμένου να χτίσει το προς ανάλωση κεφάλαιο, δύναται να επικαλεστεί εισοδήματα από υποβληθείσες δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος, αρκεί να έχει στη διάθεσή του όλες τις φορολογικές δηλώσεις και τα εκκαθαριστικά συνεχόμενα και χωρίς κενό. Εάν λείπει κάποια δήλωση, τότε δεν μπορεί να γίνει επίκληση των προγενέστερων ετών από την απωλεσθείσα χρήση. Σημειώνουμε ότι εφόσον δεν έχει στο αρχείο του ο φορολογούμενος κάποια φορολογική δήλωση, δύναται να ζητήσει αντίγραφο από την ΑΑΔΕ η

οποία τηρεί αρχείο έως και το έτος 1997, διότι οι δηλώσεις των προηγούμενων ετών έχουν καταστραφεί.

Επίσης θα πρέπει να τονιστεί πως κατά τον υπολογισμό της ανάλωσης κεφαλαίου δεν υπολογίζονται τα τεκμαρτά εισοδήματα πχ τεκμαρτό μίσθωμα από δωρεάν παραχώρηση ακινήτου.

Ακόμα θα πρέπει να δοθεί μεγάλη προσοχή στις περιπτώσεις που γίνεται επίκληση ποσών που προέρχονται από χορήγηση δανείων. Σε αυτές τις περιπτώσεις και εφόσον το δάνειο έχει χορηγηθεί για συγκεκριμένο σκοπό, πχ αγορά ακινήτου, αυτό μπορεί να καλύψει μόνο τη δαπάνη απόκτησης του εν λόγω ακινήτου και δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για κάλυψη τεκμηρίων.

Επειδή η νομοθεσία που διέπει την ανάλωση κεφαλαίου είναι αρκετά μπερδεμένη και τον τελευταίο καιρό έχουν παρατηρηθεί πολλά φαινόμενα όπου ελεγκτές της ΑΑΔΕ προβαίνουν σε εσφαλμένη εφαρμογή της νομοθεσίας κατά τον σχηματισμό της ανάλωσης κεφαλαίου. Συγκεκριμένα, πολύ συχνά οι ελεγκτές αφαιρούν από το δηλωθέν εισόδημα ταυτόχρονα τις τεκμαρτές δαπάνες, τις πραγματικές δαπάνες και τον αναλογούντα φόρο, θεωρούμε επιβεβλημένη την ανάγκη, έκδοσης από πλευράς της ΑΑΔΕ, οδηγιών σχετικά με τον ορθό τρόπο υπολογισμού της ανάλωσης κεφαλαίου, ώστε να μην υπάρχουν παρανοήσεις που οδηγούν σε λάθος αποτελέσματα και κατ' επέκταση σε σημαντικές και άδικες φορολογικές επιβαρύνσεις των ελεγχόμενων.

Στις περιπτώσεις τις οποίες διενεργείται έλεγχος με έμμεσες τεχνικές ελέγχου τότε για τον υπολογισμό του εισοδήματος βάσει έμμεσων τεχνικών, υπολογίζονται οι πραγματικές δαπάνες και όχι οι τεκμαρτές.

Η μοναδική περίπτωση που γίνεται επίκληση ανάλωσης κεφαλαίου στις έμμεσες τεχνικές είναι κατά την πρώτη ελεγχόμενη χρήση προκειμένου να προσδιοριστεί το ύψος των διαθέσιμων μετρητών του ελεγχόμενου.

Παράδειγμα:

Έστω ότι ο ελεγχόμενος Α την 31/12/2012, έχει δηλωθέντα φορολογητέα και μη εισοδήματα προηγούμενων ετών 1.000.000€. Κατά τις αντίστοιχες χρήσεις είχε ύψος τεκμηρίων ή πραγματικών δαπανών και φόρων που αναφέρονταν στις φορολογικές δηλώσεις 300.000€. Επομένως το διαθέσιμο προς ανάλωση κεφάλαιο την 31/12/2012 ήταν $1.000.000\text{€} - 300.000\text{€} = 700.000\text{€}$

Στην περίοδο αυτή δεν έχει γίνει καμία αγορά περιουσιακού στοιχείου η οποία να μειώνει το διαθέσιμο κεφάλαιο. Επομένως, ο φορολογούμενος έχει επενδύσει σε καταθέσεις σε τράπεζες και ομόλογα δηλαδή η περιουσία του είναι καταθέσεις σε τράπεζες 300.000€ καθώς και επενδύσεις σε μετοχές, ομόλογα κλπ, ύψους 200.000€.

Την 31/12/2012 ο Α μπορεί να επικαλεστεί πως είχε στη διάθεσή του σε μετρητά ποσό ίσο με 200.000€ ($700.000\text{€} - 300.000\text{€} - 200.000\text{€}$) και μπορεί να το αναγράψει στο ερωτηματολόγιο των έμμεσων τεχνικών ελέγχου. Είναι ένα ποσό φορολογημένο που πιθανόν ο φορολογούμενος να το έχει ως μετρητά και μπορεί να το εκκαλεστεί στην πρώτη μη περιγεγραμμένη χρήση (1.1.2013). Επειδή όμως το ποσό των 200.000 € είναι μεγάλο για να το διαθέτει ο φορολογούμενος μετρητοίς και ο φορολογικός έλεγχος αμφισβητεί την ύπαρξή του λόγω ύψους, αυτό αποτελεί ακόμα ένα σημείο τριβής μεταξύ φορολογούμενου και ελεγκτών.

Συμπερασματικώς, όπως αναφέραμε και ανωτέρω πιστεύουμε ότι είναι απαραίτητο η ΑΑΔΕ να πάρει επίσημη θέση σε σχέση με τα ζητήματα που προκύπτουν και γιαυτό είναι επιβεβλημένη η έκδοση οδηγιών για την αντιμετώπιση αυτών των περιπτώσεων, ώστε να υπάρχει ασφάλεια δικαίου και ορθή εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας.

Πηγές

N.820/1978

N.1828/1989

N.2065/1992

N.2238/1994

N.4172/2013

Αποφάσεις δικαστηρίων

Αποφάσεις ΔΕΔ

Taxheaven

Ο κ. Γιώργος Δαλιάνης είναι Διευθύνων Σύμβουλος της Artion A.E. & ιδρυτής του Ομίλου Artion, Οικονομολόγος – Φοροτεχνικός και ο Γιάννης Αρτσίτας Senior Accountant – Φορολογία Φυσικών Προσώπων της ίδιας εταιρείας.

www.artion.gr